

18 września 2026 roku w Filii Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Wodzisławiu Śląskim odbyła się ogólnopolska konferencja „Jak diagnozować, aby skutecznie działać? O roli diagnozy w pracy socjalnej i polityce społecznej”. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele świata nauki, pomocy społecznej, administracji publicznej, organizacji społecznych oraz praktycy na co dzień pracujący z osobami i rodzinami wymagającymi wsparcia.

Konferencję otworzyli dziekan Filii AHE w Wodzisławiu Śląskim Elżbieta Trojnar oraz Mirosław Górka, wykładowca AHE i zastępca dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku. Na początku wydarzenia na środek auli zaproszono również część studentek II roku pracy socjalnej AHE w Wodzisławiu Śląskim, które aktywnie zaangażowały się w przygotowanie i organizację konferencji. Ich udział pokazał, że kształcenie przyszłych pracowników socjalnych może łączyć wiedzę akademicką z bezpośrednim kontaktem ze środowiskiem zawodowym i najważniejszymi współczesnymi problemami polityki społecznej.

Pierwszą część konferencji wypełniły wystąpienia eksperckie. Prof. Hubert Kaszyński z Instytutu Socjologii Uniwersytetu Jagiellońskiego mówił o diagnozie w klinicznej pracy socjalnej z perspektywy środowiskowych form wsparcia dla osób chorujących psychicznie. Zwracał uwagę na potrzebę poznania człowieka wraz z jego historią, środowiskiem życia i posiadanymi zasobami. Diagnoza nie powinna więc ograniczać się do rozpoznania problemu czy stanu zdrowia, ale obejmować całą sytuację osoby.

Dr Petr Fabián z Uniwersytetu Śląskiego w Opawie przedstawił wyniki badań dotyczących potencjału opiekuńczego rodziny. Jego wystąpienie skłaniało do refleksji nad rzeczywistymi możliwościami rodzin sprawujących opiekę nad osobami starszymi, zależnymi i wymagającymi stałego wsparcia oraz nad granicami odpowiedzialności, którą może przejąć rodzina.

Paweł Maczyński, przewodniczący Polskiej Federacji Związkowej Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej, wystąpił z tematem „Zagrożenia deinstytucjonalizacji na przykładzie usług społecznych i wygaszania prawa do domów pomocy społecznej”. Wskazywał m.in. na ryzyko czasowości i doraźności części usług, problemy kadrowe, deprofesjonalizację, ograniczanie realnego wyboru osób potrzebujących wsparcia oraz osłabianie rozwiązań, które już funkcjonują. Jednocześnie podkreślał znaczenie silnych instytucji pomocy społecznej, wzmacniania pracy socjalnej, jakości usług i potencjału kadr.

Adela Gąsiorowska, zastępczyni dyrektora Narodowego Instytutu Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, mówiła o znaczeniu współpracy z organizacjami społecznymi przy diagnozowaniu potrzeb społeczności. Łukasz Salworowski, redaktor naczelny „Głosu Seniora” i prezes Stowarzyszenia MANKO, przedstawił z kolei znaczenie obywatelskiego głosu seniorów, mediów obywatelskich oraz cyklicznych badań społecznych w budowaniu świadomości obywatelskiej i wiedzy decydentów.

Mirosław Górka wystąpił z prezentacją „Diagnoza na zamówienie. O odwróconej logice rozpoznawania potrzeb, tworzenia strategii i projektowania działań”. Pokazał, jak łatwo diagnoza może zostać podporządkowana wcześniej przyjętym założeniom, jeśli badanie zaczyna się od tezy zamiast pytania, opiera się na niewłaściwie dobranej próbie, sugerujących pytaniach lub prowadzi do wniosków wykraczających poza zebrane dane. Podkreślił, że rzetelna diagnoza powinna dopuszczać również wynik niezgodny z oczekiwaniem zamawiającego. Jej rolę podsumował zasadą: „pytanie przed tezą, dane przed wnioskiem, diagnoza przed projektem”.

Jednym z najważniejszych punktów konferencji była debata „Jakiej diagnozy potrzebują współczesne usługi społeczne? Perspektywa pomocy społecznej, opieki senioralnej i polityki społecznej”. Wzięli w niej udział Maciej Klimek, dyrektor MOPS w Wojkowicach i przedstawiciel Krajowego Konwentu Ekspertów Opieki Senioralnej, Jakub Cylc, dyrektor DPS w Bystrej i delegat Krajowej Izby Domów Opieki, Anna Sławińska, dyrektor DPS w Strumieniu, Marcin Chroszcz, dyrektor Wydziału Rodziny i Polityki Społecznej w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim w Katowicach, oraz Monika Szlachta, dyrektor DPS w Babicy. Debatę moderował Mirosław Górka.

Zestawienie przy jednym stole przedstawicieli ośrodka pomocy społecznej, domów pomocy społecznej, administracji rządowej i środowiska opieki senioralnej pozwoliło spojrzeć na diagnozę z kilku perspektyw. Rozmawiano o rzeczywistych potrzebach osób korzystających ze wsparcia, możliwościach rodzin, znaczeniu profesjonalnych usług oraz o relacji między pomocą środowiskową i instytucjonalną.

W debacie powracało pytanie o podmiotowość człowieka i realny wybór formy pomocy. Uczestnicy zwracali uwagę, że nie można zakładać jednego rozwiązania jako właściwego dla wszystkich. Innego wsparcia może potrzebować osoba starsza pozostająca w swoim środowisku, innego osoba z niepełnosprawnością, a jeszcze innego osoba przewlekłe psychicznie chora czy wymagająca całodobowej opieki. Właśnie dlatego diagnoza powinna poprzedzać wybór formy wsparcia.

Maciej Klimek podkreślał, że diagnoza społeczna nie może być jedynie statycznym obrazem problemów, lecz powinna stanowić narzędzie zarządzania lokalną polityką społeczną. Musi łączyć dane z głosem mieszkańców, oceną dostępnych zasobów oraz analizą potencjału opiekuńczego rodzin, a jej wyniki powinny prowadzić do trwałych i profesjonalnych usług.

Perspektywę domów pomocy społecznej wnosili Jakub Cylc, Anna Sławińska i Monika Szlachta. W dyskusji zwracano uwagę, że ocena konkretnej formy pomocy nie może abstrahować od potrzeb osoby, jej poziomu samodzielności, bezpieczeństwa, relacji i możliwości funkcjonowania w środowisku.

Monika Szlachta podkreślała, że nawet to samo rozpoznanie medyczne nie oznacza takich samych potrzeb, możliwości, zasobów czy poziomu samodzielności. Z jej perspektywy podstawowym pytaniem powinno być nie tylko: „jaką usługę możemy zaoferować?”, lecz przede wszystkim: „jakiego wsparcia rzeczywiście potrzebuje ten konkretny człowiek?”.

Obecność Marcina Chroszcza pozwoliła uzupełnić głos praktyków o perspektywę administracji wojewódzkiej. Dzięki temu debata nie ograniczała się do jednego środowiska zawodowego i pokazała, jak ważna jest wymiana doświadczeń pomiędzy różnymi częściami systemu.

Ważnym elementem konferencji było także zaangażowanie partnerów i osób wspierających jej organizację. W wydarzeniu uczestniczyło Stowarzyszenie Pomocownia, a poczęstunek dla uczestników przygotował Waste Taste. Catering zgodny z ideą niemarnowania żywności stanowił praktyczne uzupełnienie społecznego charakteru konferencji.

Po zakończeniu wydarzenia uczestnicy podzielili się swoimi refleksjami. Marta Gąsienica-Gronikowska z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grójcu zwróciła uwagę na znaczenie podmiotowego podejścia do człowieka. Odnosząc się do wykładu prof. Huberta Kaszyńskiego podkreślała potrzebę poznania osoby wraz z jej historią, środowiskiem i zasobami. Wystąpienie dr. Petra Fabiána skłoniło ją natomiast do pytań o rzeczywiste możliwości rodzin sprawujących długotrwałą opiekę oraz o to, jak

wspierać opiekunów, by nie tracili własnych relacji i możliwości funkcjonowania.

Anna Sławińska w swojej pokonferencyjnej refleksji zwracała uwagę na potrzebę ochrony podmiotowości człowieka oraz prestiżu zawodów pomocowych. Podkreślała również, że dobra polityka społeczna powinna zaczynać się od rzetelnej diagnozy, a nie od rozwiązania przyjętego wcześniej.

Martyna Tyszczyk z MOPS w Zawierciu doceniła możliwość otwartej rozmowy o deinstytucjonalizacji i różnych formach pomocy. Wskazywała, że rozwiązania środowiskowe nie w każdej sytuacji muszą być najlepszą odpowiedzią, a w debacie o przyszłości pomocy społecznej istotne jest zachowanie profesjonalizmu branży i gotowości do rozmowy o konsekwencjach poszczególnych rozwiązań.

Szczególnie ważny był również głos osoby dopiero przygotowującej się do zawodu. Studentka II roku pracy socjalnej AHE w Wodzisławiu Śląskim tak podsumowała swój udział w konferencji: „Mimo podejmowania tak złożonych tematów przez wybitnych specjalistów, wiedza została przekazana w niezwykle przystępny i klarowny sposób. Dla mnie, jako studentki bez dużego bagażu doświadczeń zawodowych, było to wartościowe i inspirujące wydarzenie”.

To spojrzenie dobrze uzupełnia opinie doświadczonych praktyków. Pokazuje, że konferencja była miejscem wartościowym zarówno dla osób od lat związanych z pomocą społeczną, jak i dla tych, którzy dopiero przygotowują się do pracy w tym zawodzie.

W pokonferencyjnych wypowiedziach powtarzał się wspólny wątek: potrzeba łączenia wiedzy naukowej z doświadczeniem praktyków oraz traktowania diagnozy nie jako formalnego obowiązku, lecz jako podstawy odpowiedzialnego działania.

Konferencja pokazała, że skuteczna polityka społeczna wymaga czegoś więcej niż gotowych rozwiązań, wskaźników i projektów. Punktem wyjścia powinno być rzeczywiste rozpoznanie sytuacji człowieka, rodziny i społeczności lokalnej, a dopiero później dobór odpowiedniej formy wsparcia.

Najważniejsze przesłanie wydarzenia można więc zawrzeć w prostej zasadzie: najpierw pytanie, potem dane, następnie wniosek i dopiero na końcu działanie. Dobra diagnoza nie ma potwierdzać tego, co wcześniej założono. Ma pomóc ustalić, czego naprawę potrzeba.

Dziennik Warto Wiedzieć objął to wydarzenie patronatem medialnym.